

การสื่อสารกฎหมายคุ้มครองเด็กบนโลกออนไลน์จากการกระทำ ของผู้ปกครอง

Communication of Online Child Protection Laws against Parental Actions

วันที่ได้รับบทความ 25 พฤศจิกายน 2563

วันที่แก้ไขบทความ 20 กุมภาพันธ์ 2564

วันที่ตอบรับบทความ 22 กุมภาพันธ์ 2564

ปองปรารณ สุนทรเสถียร*

Pongprad Soonthornpasuch

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ศึกษากฎหมายและมาตรการคุ้มครองเด็กจากการกระทำของผู้ปกครอง ด้วยการเผยแพร่หรือส่งต่อข้อมูลเกี่ยวกับเด็กบนโลกออนไลน์ กรณีการโพสต์ภาพ/ภาพเคลื่อนไหวหรือคลิปเด็ก สื่อลามกอนาจารเด็ก การแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากเด็ก ใช้วิธีวิจัยเอกสาร เก็บรวบรวมข้อมูลจากเว็บไซต์ เอกสาร ตำรา บทความ รายงานการวิจัย ประมวลกฎหมาย พระราชบัญญัติ และมาตรการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาวิเคราะห์เนื้อหา และสื่อสารให้สังคมได้เกิดความตระหนักรู้ในเรื่องนี้

ผลการศึกษาพบว่า 1) กรณีการโพสต์ภาพ/ภาพเคลื่อนไหวหรือคลิปเด็ก เป็นการละเมิดสิทธิเด็กที่ได้ รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญไทย และมีพระราช

* อาจารย์ประจำคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง 119 หมู่ 9 ตำบลชมพู
อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง

อีเมล pongprad@g.lpru.ac.th โทรศัพท์ติดต่อ 054 237 345 ต่อ 3627

Lecturer, Faculty of Management Sciences, Lampang Rajabhat University, Lampang

Email: pongprad@g.lpru.ac.th Telephone: 054 237 345 ext. 3627

บัญญัติคุ้มครองเด็กกำหนดข้อห้ามไว้อย่างกว้าง ๆ ไม่มีกฎหมายเฉพาะบังคับใช้โดยตรง 2) กรณีสื่อลามกอนาจารเด็ก ใช้กฎหมายอาญาเป็นหลัก ร่วมกับพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ และ 3) การแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากเด็ก กฎหมายหลักที่ใช้คุ้มครอง ได้แก่ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก และพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ กฎหมายสามารถบังคับใช้ได้จริงยกเว้นการแชร์ภาพเด็กที่ยังไม่มีการนำไปใช้ที่เป็นรูปธรรม

สำหรับมาตรการส่งเสริมเพื่อคุ้มครองสิทธิของเด็กให้เข้มแข็งขึ้น นอกเหนือจากกฎหมายที่มีสภาพบังคับแล้ว มาตรการที่สำคัญดำเนินการโดยศูนย์พิทักษ์เด็ก สตรี ครอบครัว และป้องกันปราบปรามการค้ามนุษย์ ได้แก่ มาตรการป้องกัน รณรงค์ให้ความรู้ความเข้าใจในการพิทักษ์สิทธิเด็ก ป้องกันความรุนแรงในครอบครัว มาตรการสืบสวนขยายผล ขยายผลการจับกุมคดีความผิดเกี่ยวกับเด็กไปยังตัวการร่วม ผู้สนับสนุน และผู้อยู่เบื้องหลัง มาตรการเพิ่มประสิทธิภาพในการอำนวยความสะดวกธรรมชาติทางอาญา ดำเนินการสอบสวนคดีเกี่ยวกับเด็กโดยทีมสหวิชาชีพ และมาตรการเชื่อมโยงข้อมูล เพื่อให้มีระบบฐานข้อมูลคดีเกี่ยวกับเด็กที่มีความถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ เป็นปัจจุบัน

คำสำคัญ: การคุ้มครองเด็กออนไลน์ / การแชร์ภาพลูกของพ่อแม่ / ความเป็นส่วนตัวของเด็ก / ภาพโป๊เปลือยเด็ก / สื่อลามกอนาจารเด็ก

Abstract

This research studies the laws and measures to protect children from the actions of parents by publishing or transmitting information about children online, in case of posting pictures / animations or children's clips; child pornography; and exploitation of children. A document research method is used to collect information from websites, documents, textbooks, articles, research reports, the code law, and various related measures to analyze the content and communicate to society to become more aware of this matter. The results of the study are as follows:

1) In the case of posting pictures / animations or clips of children, it is a violation of the rights of children certified in the Thai constitution. There is no specific provision applicable but there are broad prohibitions on the Child Protection Act. 2) In the case of child pornography, the criminal law is used together with the Computer-related Crime Act. 3) In the case of exploitation of children, the main laws to protect are the Child Protection Act and the Computer-related Crime Act. The law is effective, except for posting pictures of children online that law have not yet been actually applied.

Regarding affirmative measures to strengthen the protection of children's rights other than hard law, the important measures taken by the Center for Child, Women, Family and Human Trafficking including the preventive measures i.e. campaign for knowledge and

understanding the protection of children's rights, prevent domestic violence; the investigative measures to extend the arrest of child crimes co-offender/supporter and a person behind the offense; the measures to increase efficiency in the administration of criminal justice, viz. conduct an investigation of children by a multidisciplinary team; and data link measure to have a correct, complete and up-to-date database of cases about children.

Key words: Online Child Protection / Sharenting / Child Privacy / Child Nudity / Child Pornography

บทนำ

เด็กทุกคนมีสิทธิได้รับการปกป้องคุ้มครองจากความรุนแรง การถูกทำร้าย และการถูกแสวงประโยชน์ ความรุนแรงสามารถส่งผลกระทบต่อพวกเขาได้ตั้งแต่อาการบาดเจ็บทางกาย พัฒนาการ ความสามารถในการเรียนรู้ และผลการเรียนของเด็ก และอาจส่งผลเสียระยะยาวที่ติดตัวเด็กไปจนเป็นผู้ใหญ่

ปัจจุบันมีเด็กที่ตกเป็นเหยื่อของการละเมิดทางเพศบนโลกออนไลน์ในหลายรูปแบบ ส่วนหนึ่งอาจจะมาจากเหตุที่พ่อแม่ผู้ปกครองขาดความตระหนักถึงสิทธิเด็ก และกระทำการบางอย่างที่กลับเป็นการละเมิด เสียเอง ยกตัวอย่าง เช่น การนำข้อมูลหรือเรื่องของลูกมาเผยแพร่ในสื่อสังคมออนไลน์ โดยอาจมีวัตถุประสงค์ต้องการอวดความน่ารักของบุตรหลานตนเองให้ผู้อื่นได้ชื่นชม แต่ผลเสียที่ตามมา เด็กอาจไม่ชอบเพราะการถ่ายภาพลูกในลักษณะขบขัน นำอาย อาจทำให้เด็กโดนล้อเลียน กรณีร้ายแรงกว่านั้น ภาพเด็กอาจถูกนำไปใช้ส่วนตัวโดยพวก

ที่มีรสขมทางเพศกับเด็ก อาจทำให้เด็กตกเป็นเป้าของพวกค้ายาเสพติด นอกจากนี้ กรณีเด็กแรกเกิดถึงวัยทารก (แรกเกิดถึง 2 ปี) และวัยเด็กตอนต้นหรือเด็กเล็ก (3 – 6 ปี) ที่ยังไม่รู้เดียงสา ไม่สามารถออกมาปกป้องสิทธิของตนเองได้ พ่อแม่ผู้ปกครองจึงต้องเป็นฝ่ายคุ้มครองสิทธิของบุตรหลานตนเอง

การสื่อสารออนไลน์เป็นสิทธิเสรีภาพของผู้ปกครอง สื่อโซเชียลมีเดียต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น เฟซบุ๊ก ไลน์ หรืออินสตาแกรม กลายเป็นพื้นที่ที่พ่อแม่แสดงออกถึง ประสบการณ์การเลี้ยงลูก ความสุข ความรัก ความภูมิใจ หลายคนมองว่าการโพสต์ รูปลูกคือการแสดงถึงความสัมพันธ์ของครอบครัวอย่างจริงจัง ช่วยสื่อสารความห่วงใยของพ่อแม่ที่มีต่อลูก สามารถแลกเปลี่ยน เชื่อมสัมพันธ์กับเพื่อน ญาติ หรือขอคำปรึกษา พ่อแม่จำนวนมากขึ้นกับการลงรูปการเคลื่อนไหวในชีวิตประจำวันของลูก แต่อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ลูกส่งเข้าไปในอินเทอร์เน็ตนั้นจะสร้าง digital footprint หรือรอยพิมพ์ดิจิทัลให้กับลูก ซึ่งอาจถูกสืบค้นพบได้ในอนาคต ในสถานการณ์ไม่พึงประสงค์ได้ ดังนั้นสิทธิเสรีภาพของพ่อแม่ อาจเป็นการละเมิดสิทธิเด็กโดยไม่รู้ตัว

ผู้ปกครองหลายคนมีการแชร์รูปไปเปลือยเด็ก บางคนใช้ลูกเพื่อหาชื่อเสียง ความนิยม ยอดไลค์ เพื่อมียोगไปสู่การหารายได้เข้าตัวเองด้วยการถ่ายรูปลูกเพื่อโพสต์ในสื่อสังคมออนไลน์ แต่การกระทำนี้อาจเป็นภัยต่อเด็ก เพราะแม้กระทั่งภาพปกติของบุคคลอาจถูกนำไปตัดต่อเป็นภาพอนาจารได้ ตัวอย่างชาวไทยรัฐออนไลน์ เผยแพร่เมื่อ 13 พฤษภาคม 2563 (<https://www.thairath.co.th/news/local/bangkok/1842639>, 2563) สาระสำคัญคือ มีนักแสดงหญิงชาวไทยเข้าแจ้งความเมื่อตกเป็นผู้เสียหายเนื่องจากมีผู้นำภาพตนเองและบุตรชายวัย 2 ขวบไปตัดต่อเป็นภาพอนาจารไปเปลือยทำให้ดูว่าแม่กับลูกมีความสัมพันธ์ทางเพศ แล้วเผยแพร่ลงสื่อออนไลน์สร้างความเสียหายกับตนเองและครอบครัว ซึ่งมีโทษทั้งผู้ตัดต่อและผู้เข้ามาวิจารณ์แสดงความคิดเห็น ขนาดภาพปกติยังถูกนำไปตัดต่อ ดังนั้นภาพไปเปลือยของลูกในวัยไร้เดียงสาที่พ่อแม่โพสต์ยังมีโอกาสถูกนำไปใช้ได้มากกว่า

ผลเสียที่เกิดขึ้นต่อเด็กไม่ว่าในปัจจุบันหรืออนาคตจึงอาจเกิดขึ้นจากการกระทำของพ่อแม่เอง ในขณะที่สังคมบรรณรศให้เด็กรู้เท่าทันสื่อ รู้จักความเป็นส่วนตัวบนโลกอินเทอร์เน็ต แต่พ่อแม่ผู้ปกครองส่วนหนึ่งยังไม่ตระหนักถึงข้อนี้ เมื่อเกิดความเสียหายขึ้นต้องไปร้องทุกข์กล่าวโทษผู้กระทำว่านำภาพไปตัดต่อทำให้เกิดความเสียหายแล้วดำเนินคดี แต่นั่นคือการแก้ไขปัญหา หากต้องการป้องกันปัญหาไม่ควรแชร์ข้อมูลตั้งแต่แรก เพราะไม่มีคำว่าส่วนตัวบนโลกอินเทอร์เน็ต

คดีตัวอย่างในประเทศไทยอีกคดีหนึ่ง เกิดเมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2563 เมื่อแฟนเพจเฟซบุ๊ก TICAC - Thailand Internet Crimes Against Children หรือศูนย์พิทักษ์เด็ก สตรี ครอบครัว และป้องกันปราบปรามการค้ามนุษย์ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ศพตส.ตร.) ได้โพสต์ข้อความระบุว่า เมื่อวันที่ 28 มกราคม 2563 เกิดกระแสแฮชแท็กหลานของผม (#หลานของผม) ในทวิตเตอร์ จนขึ้นเป็นเทรนแฮชแท็กอันดับ 1 ของประเทศไทย ทั้งนี้ ผู้ใช้ทวิตเตอร์จำนวนมากไปพบทวิตเตอร์ชื่อ “หลานของผม” โดยมีชื่อผู้ใช้ทวิตเตอร์อีกเคานต์ว่า @LovePhrik ได้ทำการโพสต์ข้อความพร้อมคลิปวิดีโอในลักษณะว่าได้ทำการแอบถ่ายหลานตัวเองใส่ชุดนักเรียนชุดมัธยมศึกษาตอนปลาย ทั้งในขณะนอนหลับขณะเปลี่ยนเสื้อผ้า และขณะอาบน้ำ จำนวนหลายโพสต์ พร้อมทั้งให้ข้อมูลว่าจะล่องละเมิดทางเพศหลานของตนเอง และจะถ่ายคลิปวิดีโอมาเผยแพร่ให้ทุกคนได้รับชมต่อไป (<https://www.thairath.co.th/news/society/1775266,2563>) แม้ว่าจะปรากฏต่อมาภายหลังว่าเป็นการสร้างเรื่องโดยหญิงสาวที่อ้างว่าเป็นหลานสาวนั้น ไม่ใช่หลานแต่เป็นแฟน แต่แฟนไม่ทราบเรื่องเพราะตอนถ่ายอ้างว่าจะเก็บไว้ดูเอง ที่ทำเช่นนี้เพื่อต้องการสร้างกระแส แต่เรื่องนี้ก็สะท้อนให้เห็นว่าภัยร้ายทางเพศเกิดจากคนในครอบครัวได้ และยังได้รับความสนใจมากมายจากผู้มีรสนิยมทางเพศในลักษณะมีความรู้สึกทางเพศกับผู้ที่มิใช่สายเลือดของตน หลังเปิดอีกเคานต์มาเพียงไม่กี่วันมีผู้ติดตามกว่า 20,000 คน ตำรวจ

แจ้งข้อหากระทำความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ นอกจากนี้ผู้กระทำความผิดยังครอบครองสื่อลามกอนาจารเด็กอีกเป็นจำนวนมาก โดยมีการเปิดกลุ่มส่งคลิปโป๊เด็ก โดยจะเก็บค่าเช่ากลุ่มคนละ 300 บาท ดำรวจจึงแจ้งข้อหาครอบครองสื่อลามกอนาจารเด็กตามประมวลกฎหมายอาญาอีกด้วย

เหตุใดหัวข้อที่ควรถูกสังคมประณามกลับกลายเป็นเรื่องบันเทิงสำหรับคนบางกลุ่มไปได้ การถกว่าเป็นเรื่อง “รสนิยม” กับ “อาชญากรรม” ฝ่ายผู้เป็นโรคใครเด็กมักจะถูกยกเหตุผลว่าเป็นรสนิยมส่วนตัวและไม่ควรมีใครตัดสิน แต่ในทางการแพทย์ถือเป็นการผิดปกติกติทางสมองจำเป็นต้องได้รับการบำบัดเพื่อยับยั้งการล่วงละเมิดทางเพศ ส่วนในสายตาของกฎหมายนอกจากจะเป็นอาชญากรรมมีความผิดฐานกระทำความผิดอนาจาร ยังถือเป็นการ “ประทุษร้าย” แก่จิตใจเพราะทำให้ผู้ถูกกระทำรู้สึกสะเทือนใจและอับอายอีกหนึ่งกระทง

สำหรับสถิติเด็กที่ถูกกระทำความผิดอนาจารผ่านสื่อที่ศูนย์ TICAC ได้รับเรื่อง พบว่าตั้งแต่เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2558 - 2562 มีการจับกุมผู้ต้องหาทั้งหมด 210 คดี จังหวัดที่ถูกจับกุมมากที่สุด คือ จังหวัดนครราชสีมา รองลงมาคือ กรุงเทพฯ ต่อมาคือ จังหวัดชลบุรี โดยมีการดำเนินคดีครอบครองสื่อลามกอนาจารเด็ก เป็นอันดับ 1 รองลงมาคือคดีล่วงละเมิด และค้ามนุษย์ ตามลำดับ ทั้งนี้ พบว่าในปี พ.ศ. 2562 พบมีคดีทั้งหมด 72 คดี คดีอันดับ 1 คือ ครอบครองสื่อลามกอนาจารเด็ก รองลงมาคือ ค้ามนุษย์ (<https://www.thairath.co.th/news/society/1759313>)

จากปัญหาเหล่านี้ สรุบบัญญาการสื่อสารที่เป็นการละเมิดสิทธิเด็กออนไลน์เป็น 3 กรณีคือ การแชร์ภาพเด็ก สื่อลามกอนาจารเด็กออนไลน์ และการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากเด็ก ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเกี่ยวกับกฎหมายและมาตรการคุ้มครองเด็กบนโลกออนไลน์จากการกระทำของผู้ปกครอง

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษากฎหมายและมาตรการคุ้มครองเด็ก จากการกระทำของผู้ปกครอง ด้วยการเผยแพร่หรือส่งต่อข้อมูลเกี่ยวกับเด็กบนโลกออนไลน์

ขอบเขตของการวิจัย

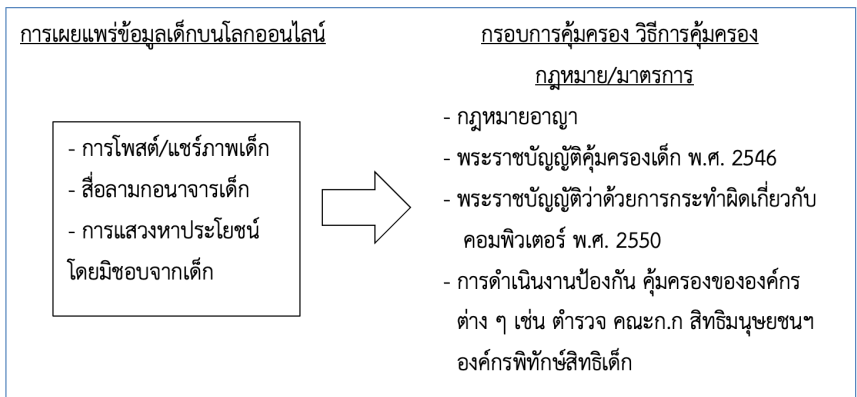
การวิจัยครั้งนี้จำกัดขอบเขตการศึกษาไว้ ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ทำการศึกษาเกี่ยวกับกฎหมายและมาตรการคุ้มครองเด็กบนโลกออนไลน์จากการกระทำของผู้ปกครองในประเทศไทย และจำกัดการกระทำในลักษณะการเผยแพร่หรือส่งต่อข้อมูลเด็กที่เป็น 1) ภาพ/ภาพเคลื่อนไหว คลิปเด็ก 2) สื่อลามกอนาจารเด็ก และ 3) การแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากเด็ก ทั้งนี้ได้ศึกษาไปถึงปัญหา อุปสรรคของมาตรการที่หน่วยงานต่าง ๆ จัดตั้งขึ้น
2. ขอบเขตด้านเวลา ศึกษากฎหมายและมาตรการที่ผลบังคับใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 ถึงปัจจุบัน
3. ขอบเขตด้านพื้นที่ ศึกษากฎหมายและมาตรการที่ใช้บังคับในประเทศไทย
4. ขอบเขตเกี่ยวกับวิธีการศึกษา ใช้การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง และนำมาวิเคราะห์เนื้อหาแบบ content analysis

กรอบความคิด/สมมติฐานการวิจัย

การปกป้องคุ้มครองเด็กเป็นหน้าที่ของผู้ใหญ่ทุกคนที่ต้องมีความรู้ความเข้าใจและตระหนักเกี่ยวกับเรื่องสิทธิเด็ก ไม่ละเมิดหรือกระทำความรุนแรงต่อเด็ก และช่วยกันสอดส่องดูแล คุ้มครองเด็กไม่ให้ถูกกระทำทารุณหรือแสวงหาประโยชน์ทุกรูปแบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พ่อแม่ ผู้ปกครองซึ่งเป็นผู้ที่ใกล้ชิดเด็กมากที่สุด ยิ่ง

ต้องตระหนักถึงสิทธิเด็กและไม่ละเมิดเสียเอง ภัยออนไลน์อาจเกิดจากการกระทำของผู้ปกครองทั้งที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจ เด็กที่ตกเป็นผู้ถูกละเมิดสิทธิจึงจำเป็นต้องได้รับการคุ้มครองจากกฎหมายและมาตรการที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงได้กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษา ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ

“เด็ก” ยึดตามความหมายในพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 หมายถึง บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ (แต่ไม่รวมถึงผู้ที่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส)

“สื่อลามกอนาจารเด็ก” หมายความว่า วัตถุหรือสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงการกระทำทางเพศของเด็กหรือกับเด็กซึ่งมีอายุไม่เกินสิบแปดปี โดยรูป เรื่อง หรือลักษณะสามารถสื่อไปในทางลามกอนาจาร ไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบของเอกสาร ภาพเขียน ภาพพิมพ์ ภาพระบายสี สิ่งพิมพ์ รูปภาพ ภาพโฆษณา เครื่องหมาย รูปถ่าย ภาพยนตร์ แถบบันทึกเสียง แถบบันทึกภาพ หรือรูปแบบอื่นใดในลักษณะ

ทำนองเดียวกัน และให้หมายความรวมถึงวัตถุหรือสิ่งต่าง ๆ ข้างต้นที่จัดเก็บในระบบคอมพิวเตอร์หรือในอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์อื่นที่สามารถแสดงผลให้เข้าใจความหมายได้

“soft law” คือ การสนับสนุนให้กลุ่มผู้เกี่ยวข้องออกกฎ กติกา หรือมาตรฐานของตนเองเพื่อให้เกิดแนวปฏิบัติที่ดี โดยเฉพาะในกิจการที่เกี่ยวกับการยกสภาพความเป็นอยู่หรือความปลอดภัยของประชาชน soft law เป็นมาตรการที่ไม่ตายตัว ไม่มีสภาพบังคับให้ต้องกระทำ แต่เป็นกระบวนการต่าง ๆ หรือมาตรการส่งเสริม (affirmative action) เพื่อคุ้มครองสิทธิของประชาชนในรัฐให้เข้มแข็งขึ้น

“sharenting” มาจากการผสมกันระหว่างคำว่า parenting (การเลี้ยงดูลูก) กับ share (แชร์สิ่งต่าง ๆ ลงในโซเชียลมีเดีย) เมื่อรวมกันแล้วคำนี้จะถูกใช้ในความหมายว่า การที่ผู้ปกครองแชร์รูปลูก ๆ ของตัวเองลงโซเชียลมีเดียในปริมาณที่มาก ๆ และเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง

วิธีดำเนินการวิจัยและระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเอกสาร มีวิธีดำเนินการดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ เอกสารปฐมภูมิจากแหล่งข้อมูลที่เป็นทางการของหน่วยงานราชการ องค์กรเอกชน และเอกสารทุติยภูมิเกี่ยวกับ ข่าวเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น กฎหมาย และมาตรการคุ้มครองเด็กบนโลกออนไลน์จากการการกระทำของผู้ปกครอง ในประเทศไทย

1.2 กลุ่มตัวอย่าง เลือกศึกษาโดยใช้ดุลพินิจและประสบการณ์ของผู้วิจัย คัดเลือกกรณีที่เป็นพฤติกรรมเสี่ยง 3 กรณี ได้แก่ 1) การแชร์ภาพถ่าย ภาพเคลื่อนไหว หรือคลิปเด็ก 2) สื่อลามกอนาจารเด็ก 3) การแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากเด็ก กรณีละ 3 ตัวอย่าง สืบค้นจาก google search ส่วนกฎหมาย

ที่มีสภาพบังคับ (hard law) และมาตรการต่าง ๆ แนวทางปฏิบัติ กฎเกณฑ์ที่มีความอ่อน (soft law) ศึกษาจากเอกสารตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสืบค้นข้อมูลจากเว็บไซต์ที่น่าเชื่อถือ เว็บไซต์ของทางราชการ เช่น ห้องสมุดกฎหมายของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (<https://www.krisdika.go.th/>)

2. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

รวบรวมเอกสาร ตำรา บทความ รายงานการวิจัย ประมวลกฎหมาย พระราชบัญญัติ และมาตรการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ส่วนข้อมูลที่มาจากสื่อออนไลน์ ใช้โปรแกรมช่วยในการสืบค้นหาข้อมูล (search engine) กูเกิล เซิร์ช เพื่อค้นหาข้อมูลจากเว็บไซต์ ผู้วิจัยเลือกกรณีตัวอย่างพฤติกรรมที่เข้าข่ายเป็นการละเมิดสิทธิเด็กบนโลกออนไลน์ 3 กรณีดังกล่าวข้างต้นในข้อ 1.2 แล้วนำมาวิเคราะห์ว่ามีกฎหมาย มาตรการใดที่ใช้คุ้มครอง

3. การพัฒนาเครื่องมือ

3.1 การกำหนดประเภทของข้อมูลที่จะเก็บรวบรวม กำหนดประเด็นที่จะเก็บข้อมูลเพื่อนำมาศึกษาวิเคราะห์ พฤติกรรมเสี่ยงลักษณะต่าง ๆ ฐานความผิด บทลงโทษตามกฎหมาย มาตรการคุ้มครอง ป้องกัน และเยียวยา และบทบาทขององค์กร/หน่วยงานที่มีพันธะ หน้าที่เกี่ยวข้อง

3.2 คุณภาพเครื่องมือ ปรีกษาขอคำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง เพื่อตรวจสอบความครบถ้วนของประเด็นการบันทึก เก็บรวบรวมข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสร้างข้อสรุป ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

ผลการวิจัย

จากการศึกษากฎหมายและมาตรการคุ้มครองเด็ก จากการกระทำของผู้ปกครอง ด้วยการเผยแพร่หรือส่งต่อข้อมูลเกี่ยวกับเด็กบนโลกออนไลน์ สรุปผล

การศึกษาในประเด็นการละเมิดสิทธิเด็กหรือการกระทำความรุนแรงต่อเด็ก 3 กรณี ได้แก่ 1) การแชร์ภาพถ่าย ภาพเคลื่อนไหว หรือคลิปเด็ก 2) สื่อลามกอนาจารเด็ก 3) การแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากเด็ก และสรุปกฎหมายที่มีสภาพบังคับ (hard law) มาตรการส่งเสริม แนวทางปฏิบัติ กฎเกณฑ์ที่มีความอ่อน (soft law) ที่ใช้คุ้มครอง

1. การคุ้มครองเด็กกรณีการแชร์ภาพถ่าย ภาพเคลื่อนไหว หรือคลิปเด็ก บนโลกออนไลน์

1.1 กฎหมาย การที่พ่อแม่ผู้ปกครองนิยมลงรูปบุตรหลานของตนลงสื่อสังคมออนไลน์นี้ มีคำว่า sharenting ที่ถูกใช้เรียกกิจกรรมที่พ่อแม่ผู้ปกครองยุคใหม่นิยมโพสต์แชร์ภาพบุตรหลานของตนจนเกินพอดี สำหรับในประเทศไทยยังไม่มียกเว้นข้อห้ามเฉพาะเจาะจงที่คุ้มครองชัดเจน อย่างไรก็ตาม รัฐธรรมนูญไทยได้บัญญัติเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของเด็กไทยทุกคน โดยตามมาตรา 27 บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้เด็กสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น หรือเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก ย่อมไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม ส่วนมาตรา 54 รัฐต้องดำเนินการให้เด็กได้รับการดูแลและพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย และมาตรา 71 รัฐได้วางนโยบายว่า เด็กต้องได้รับความช่วยเหลือให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ และคุ้มครองป้องกันมิให้เด็กได้รับ ความรุนแรงหรือปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม รวมตลอดทั้งให้การบำบัด ฟื้นฟูและเยียวยาผู้ถูกกระทำการดังกล่าว ทั้งนี้ ตามมาตรา 128 กระบวนการตรากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเด็กต้องมีบุคคลหรือผู้แทนองค์กรที่ทำงานเกี่ยวกับเด็กเข้าร่วมอยู่ด้วย จึงถือว่ารัฐส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมขององค์กรที่ทำงานเกี่ยวข้องกับเด็ก ในการกำหนดนโยบายการตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ

สังคม และการเมือง และในการปฏิรูปประเทศ ด้านการศึกษาต้องดำเนินการให้เด็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษา เพื่อให้เด็กเล็กได้รับการพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาให้สมกับวัย

การโพสต์รูปเด็กโดยไม่ได้รับความยินยอม หรือไม่อาจให้ความยินยอมได้ เป็นการละเมิดสิทธิเด็กในโลกออนไลน์ เข้าข่ายเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล หรือสิทธิเด็ก ที่รัฐธรรมนูญไทยให้การรับรองไว้ นอกจากนี้ ประเทศไทยยังเป็นหนึ่งภาคีของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก เน้นปกป้องคุ้มครองและเคารพสิทธิของเด็กอย่างรอบด้าน ทั้งดูแลให้เติบโตตามพัฒนาการ ปกป้องคุ้มครองเด็กจากภาวะต่าง ๆ ทั้งจากการถูกทำร้าย การละเมิดในทุกรูปแบบ

ในพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 26 (1) บัญญัติถึงการห้ามมิให้บุคคลต่าง ๆ กระทำหรือละเว้นการกระทำอันเป็นการทารุณกรรมต่อร่างกายหรือจิตใจของเด็ก หากฝ่าฝืนถือเป็นการผิดที่มีโทษ อาจนำมาปรับใช้กรณีการโพสต์รูปลูกแล้วทำให้ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ เช่น การโพสต์รูปเด็กเล็กที่ยังไม่รู้ความไม่อาจเลือกปฏิเสธได้ การโพสต์ของพ่อแม่นำไปสู่การสร้างตัวตนให้เด็กโดยเป็นไปในแบบที่ตนเองต้องการ ทำให้ในชีวิตจริง เด็กหลายคนต้องดูดีหรือดูน่ารักตลอดเวลาต่อหน้าสาธารณชน อาจทำให้เด็กสูญเสียความเป็นตัวเองและสูญเสียความเป็นเด็ก รูปลูกที่เป็นปัญหาต่อสภาพจิตใจเด็กในอนาคต เช่น รูปเด็กเปลือยเมื่อนาคตเด็กโตขึ้นอาจถูกขุดคุ้ยภาพในอดีตที่พ่อแม่เคยโพสต์ไว้มาล้อเลียน และส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจของเด็กเมื่อโตขึ้นได้ อย่างไรก็ตามยังไม่ปรากฏการนำกฎหมายนี้มาใช้เป็นรูปธรรม

1.2 มาตรการที่เกี่ยวข้อง ผู้ปกครองที่อยากเก็บความทรงจำดีๆ เกี่ยวกับบุตรหลานมักโพสต์รูปลงสื่อสังคมออนไลน์ โดยเฉพาะสื่อที่ได้รับความนิยม คือ เฟซบุ๊ก แต่ล่าสุดเฟซบุ๊กได้ออกกฎหมายห้ามโพสต์ภาพโป๊เปลือยของเด็ก และการแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากเด็ก แม้เป็นพื้นที่ส่วนตัว เป็นนโยบายที่ไม่อนุญาตให้มีเนื้อหา

ที่แสวงหาประโยชน์ทางเพศจากเด็กหรือเป็นอันตรายต่อเด็ก หากเฟซบุ๊กทราบถึงการแสวงหาประโยชน์จากเด็กอย่าง จะรายงานไปยังองค์กร National Center for Missing and Exploited Children (NCMEC) เพื่อบังคับใช้กฎหมาย แม้เฟซบุ๊กทราบว่าบางครั้งผู้คนแชร์ภาพเปลือยของลูกหลานของตนด้วยเจตนาที่ดี แต่เฟซบุ๊กมักลบภาพเหล่านี้เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการนำภาพไปใช้ในทางที่ไม่เหมาะสม จากบุคคลที่มีเจตนาไม่ดี ซึ่งเป็นผลมาจากการที่เฟซบุ๊กร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญจากภายนอก รวมถึงคณะกรรมการที่ปรึกษาด้านความปลอดภัยของเฟซบุ๊ก เพื่อหาหรือปรับปรุง และบังคับใช้นโยบายด้านความปลอดภัยออนไลน์ โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับเด็ก ตัวอย่าง ภาพที่ไม่ควรโพสต์ลงในสื่อสังคมออนไลน์ เช่น ภาพที่เห็นหัวนมของเด็ก ไม่ว่าจะของเด็กชาย หรือเด็กหญิง อายุต่ำกว่า 4 ปี จะถูกมองว่าเป็นการละเมิดสิทธิของเด็ก รูปภาพที่แสดงออกถึงการออกถึงความรัก (ในแบบที่เกินไป) ของผู้เยาว์และผู้ใหญ่ เช่น ภาพจูบกันของผู้โพสต์กับผู้เยาว์ ยกตัวอย่างเช่นภาพจูบที่ปากลูกชายหรือลูกสาว ระบบของเฟซบุ๊กจะมองว่าเป็นการล่วงละเมิดเด็ก แต่หอมแก้มได้ หรือรูปภาพที่แสดงออกถึงการออกถึงความรัก (ในแบบที่เกินไป) ของผู้เยาว์และผู้เยาว์ เช่น ภาพเด็กจูบกัน (ถึงจะดูน่ารัก แต่ในบางครั้งทางระบบอาจจะมองว่าเป็นการล่วงละเมิดเด็กได้)

2. สื่อลามกอนาจารเด็ก

ภาพโป๊เปลือยเด็ก เช่น ภาพถ่ายเด็กตอนอาบน้ำ เมื่อหลุดเข้าไปในโลกออนไลน์ไม่สามารถควบคุมได้ หรืออาจมีผู้ไม่หวังดีนำภาพหรือคลิปไปเผยแพร่ต่อในทางที่จะก่อให้เกิดความเสียหาย ซึ่งคลิปเด็กถือเป็นวัตถุอันตรายที่ผู้ไม่หวังดีจะนำไปปิดเป็นข้อมูลในเพจของตัวเองเพื่อเรียกยอดวิวและเรียกคนเข้ามากดไลค์ ตัวอย่างกรณีมารดานำคลิปโป๊ของบุตรสาวอายุ 7 ขวบ ขายต่อให้ลูกค้าผ่านข้อความแชตเฟซบุ๊ก ต่อมาบุตรสาวของตนไปพบลูกค้าให้กระทำอนาจารเพื่อแลกกับเงิน 500 บาทเป็นค่าตอบแทน ตำรวจดำเนินคดีขอหาคำมนุษย์โดยเป็น

ธุรกิจจัดหา ชื่อ ชาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปที่ใด หน่วยงานนี้ยวกักขัง จัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งเด็ก โดยมีความมุ่งหมายเพื่อเป็นการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากการผลิตและเผยแพร่วัตถุหรือสื่อลามก และแสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น โดยได้กระทำแก่บุคคลอายุไม่เกินสิบห้าปี ฯ

ปัญหาการละเมิดสิทธิเด็กได้ถูกกำหนดไว้ในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีและจำเป็นต้องมีการตรากฎหมายรองรับ แต่เดิมไทยไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับสื่อลามกอนาจารเด็กโดยเฉพาะ ต่อมาจึงแก้ไขกฎหมายอาญาให้ครอบคลุม

2.1 กฎหมาย

2.1.1 ประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา 287 ได้กำหนดความผิดเอาไว้ 3 รูปแบบด้วยกัน คือ (1) ทำ ผลิต มีไว้ นำเข้า ส่งออก หรือเผยแพร่สื่อลามกอนาจาร เพื่อการค้า เพื่อแจก หรือเพื่อแสดงอวดแก่ประชาชน (2) คำสื่อลามกอนาจาร มีส่วนเกี่ยวข้องกับการค้าสื่อลามกอนาจาร (เช่น ให้ทุน เป็นคนกลางรับของไปขายต่อ) แจกแจก แสดงอวด หรือให้เช่าสื่อลามกอนาจาร (3) โฆษณาว่าสื่อลามกอนาจารหาได้จากที่ใด เพื่อช่วยให้แพร่หลายหรือให้ประโยชน์ทางการค้า

แต่หากเป็นสื่อลามกอนาจารเด็ก กฎหมายก็ห้ามแม้กระทั่งการครอบครองเสียด้วย โดยกำหนดบทลงโทษที่รุนแรงกว่า โดยตามมาตรา 287/1 ผู้ใดครอบครองสื่อลามกอนาจารเด็กเพื่อแสวงหาประโยชน์ในทางเพศสำหรับตนเองหรือผู้อื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และหากส่งต่อซึ่งสื่อลามกอนาจารเด็กแก่ผู้อื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ส่วนมาตรา 287/2 ห้ามการเผยแพร่สื่อลามกอนาจารเด็ก

นอกจากนั้น ยังเพิ่มการกำหนดความผิด กรณีการบันทึกภาพหรือเสียง

และการเผยแพร่หรือส่งต่อภาพหรือเสียงของการกระทำชำเราหรือการกระทำอนาจาร โดยให้เป็นการกระทำที่ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้นไว้ในมาตรา 280/1 เนื่องจากการกระทำที่เป็นการบันทึกภาพหรือเสียงของการข่มขืนกระทำชำเราหรือการอนาจารเป็นการกระทำที่มีลักษณะร้ายแรง และหากมีการนำภาพหรือเสียงที่บันทึกไว้ออกเผยแพร่จะยังเป็นการซ้ำเติมและทำให้ผู้ถูกระทำเสียหายมากยิ่งขึ้น โดยหากได้บันทึกภาพหรือเสียงการกระทำชำเราหรือการกระทำอนาจารเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบสำหรับตนเองหรือผู้อื่นจะต้องระวางโทษหนักกว่าที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้น ๆ 1 ใน 3 และหากเผยแพร่หรือส่งต่อซึ่งภาพหรือเสียงการกระทำชำเราหรือการกระทำอนาจาร ที่บันทึกไว้ ต้องระวางโทษหนักกว่าที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้น ๆ ึ่งหนึ่ง

ทั้งนี้ ความผิดทางเพศที่กระทำต่อเด็กและผู้เยาว์ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้กระทำจะต้องรับโทษหนักขึ้นกว่าปกติถึงหนึ่งในสาม ถ้าเป็นการกระทำแก่ ผู้สืบสันดาน (บุตร หลาน เหลน ลื้อ ที่ชอบด้วยกฎหมาย) และผู้อยู่ในความปกครอง ในความพิทักษ์หรือในความอนุบาลตามกฎหมาย

ผู้ที่แสดงความคิดเห็น (comment) ยุยงให้ถ่าย-ทำอนาจาร อาจเข้าข่ายผู้สนับสนุน ต้องรับโทษ 2 ใน 3 ของผู้กระทำความผิด (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 86)

การตั้งกลุ่มเพื่อจำหน่ายภาพ มีความผิดฐาน การถ่ายเพื่อขาย หรือแสดงอวดแก่ประชาชน มีโทษจำคุก 3 ถึง 6 ปี ปรับ 60,000-200,000 บาท (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 287/2)

2.2.2 พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550

ไม่ว่าจะเป็นสื่อลามกอนาจารเด็กหรือไม่ การนำสื่อลามกไปเผยแพร่เป็นการทั่วไปในอินเทอร์เน็ต จะมีความผิดตามมาตรา 14 (4) แห่งพระราช

บัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ซึ่งห้ามนำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ใด ๆ ที่มีลักษณะอันลามกและข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นประชาชนทั่วไปอาจเข้าถึงได้

2.2 มาตรการที่เกี่ยวข้อง

2.2.1 สมาคมผู้ดูแลเว็บไทย รมรงค์เผยแพร่ข้อมูลเพื่อช่วยคุ้มครองเด็กบนโลกออนไลน์ ร่วมมือช่วยกันสอดส่องดูแล คุ้มครองเด็กไม่ให้ถูกกระทำทารุณหรือแสวงหาประโยชน์ทุกรูปแบบ เมื่อพบเหตุการณ์การละเมิดเด็ก จะต้องประเมินสถานการณ์เพื่อช่วยเหลือ เก็บรวบรวมข้อมูลในรายละเอียด เขียนรายงานเกี่ยวกับการละเมิด และรายงานไปยังบุคคลหรือองค์กรรับผิดชอบเพื่อให้ความช่วยเหลือ การรายงานมีตั้งแต่การรายงานทางวาจา ไปจนถึงการเขียนเป็นเอกสาร รายงานต่อพ่อแม่ผู้ปกครอง ครู ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ หรือองค์กรพัฒนาสังคมที่ทำงานด้านการปกป้องสิทธิเด็ก เช่น สถานีตำรวจ หรือ โทร.191 สายด่วนช่วยเหลือเด็ก ศูนย์ประชาบดี หมายเลข 1300 ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ บ้านพักเด็กและครอบครัวในแต่ละจังหวัด มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก โทร. 02-412 0739 , 02-412 1196 , 02-864 1421 มูลนิธิสายเด็ก โทร. 1387 หรือ ถ้าเป็นกรณีออนไลน์ แจ้งที่ ไทยฮอตไลน์ มูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย โทร. 02-438 3559 เว็บไซต์ www.thaihotline.org อีเมล postmaster@thaihotline.org

2.2.2 ยูนิเซฟ ประเทศไทย จัดทำและเผยแพร่ คู่มือผู้ปกครองและผู้ดูแล เรื่อง ความปลอดภัยบนโลกออนไลน์ในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19 เพื่อปกป้องเด็กให้ปลอดภัยบนโลกออนไลน์ในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19 มีการแนะนำผู้ปกครองวิธีขอความช่วยเหลือ สำหรับทั้งผู้ปกครองและบุตรหลาน แพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียและแอปพลิเคชันส่วนใหญ่ติดตั้งเครื่องมือสำหรับการรายงาน ไปที่ FAQ หรือ Help Section ของแอปพลิเคชันที่เด็กใช้เพื่อหาข้อมูลเพิ่มเติม หากพบเจอคอนเทนต์ทางเพศออนไลน์ที่ไม่เหมาะสม

หรือรู้สึกว่เด็กอาจตกอยู่ในสถานการณ์ที่ทำให้มีความเสี่ยงทางเพศ จะต้องรู้ว่ควรรายงานไปที่ใด โดยขึ้นอยู่กับแหล่งที่พ้กอาศัยของผู้รายงานด้วย เช่น อาจมีสายด่วนรับแจ้งเหตุในท้องที่ซึ่งรับรายงานเกี่ยวกับสิ่งแสดงการล่วงละเมิดทางเพศเด็ก แต่ไม่ว่าจะอยู่ที่ใด ผู้ใช้สามารถรายงานไปยัง Internet Watch Foundation และ CyberTipline ของ NCMEC ควรหมั่นสังเกตสัญญาณที่บ่งบอกถึงอาการหงุดหงิดหรือเศร้าซึมของเด็กหลังการใช้อินเทอร์เน็ต ซึ่งเด็กจะต้องสามารถติดต่อและเข้าถึงความช่วยเหลือด้วยตนเองได้ เช่น ผ่านทางสายด่วนให้คำปรึกษาและช่วยเหลือเด็ก Child Helpline

3. การแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากเด็ก

การถ่ายภาพเคลื่อนไหวหรือคลิปเกี่ยวกับตัวเด็กซึ่งแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ เช่น ร้องไห้ ดีใจ เล่นสนุก เผยแพร่ทางเฟซบุ๊ก หรือ ไลน์ แล้วนำภาพนั้นมาหาประโยชน์สำหรับตนเองถือเป็นการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากเด็ก

3.1 กฎหมาย

3.1.1 พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ผู้ปกครองต้องคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กไม่ให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ไม่ว่าเด็กจะยินยอมหรือไม่ ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำหรือละเว้นการกระทำอันเป็นการทารุณกรรมต่อร่างกายหรือจิตใจของเด็ก ไม่ว่าจะบังคับ ชู่เชิญ ชักจูง ส่งเสริม หรือยินยอมให้เด็กประพฤติดนไม่สมควรหรือน่าจะทำให้เด็กมีความประพฤดิเสี่ยงต่อการกระทำผิด หรือกระทำด้วยประการใดอันเป็นการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากเด็ก และห้ามบังคับ ชู่เชิญ ใช้ ชักจูง ยุยง ส่งเสริม หรือยินยอมให้เด็กแสดงหรือกระทำการอันมีลักษณะลามกอนาจาร ไม่ว่าจะ เป็นไปเพื่อให้ได้มาซึ่งค่าตอบแทนหรือเพื่อการใด

เกี่ยวกับการโฆษณาเผยแพร่ข้อมูลเด็ก โดยเจตนาที่จะทำให้เกิดความเสียหายแก่จิตใจ ชื่อเสียง หรือเกียรติคุณ หรือเพื่อแสวงหาประโยชน์สำหรับตัวเอง หรือ

ผู้อื่นโดยมิชอบ เมื่อมีการเผยแพร่ออกไปแล้วเด็กได้รับผลกระทบ ผู้มีส่วนในการกระทำความผิดต้องรับผิดชอบตามกฎหมายไปซึ่งมีโทษจำคุกสูงถึง 6 เดือนหรือปรับไม่เกิน 6 หมื่นหรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 27)

ดังนั้น การนำภาพเด็กมาโพสต์ในสื่อสังคมออนไลน์ อาจมีความผิดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ในมาตรา 26 (5) และมาตรา 27 เนื่องจากมาตรา 26 (5) บัญญัติว่าการกระทำด้วยประการใดอันเป็นการแสวงหาประโยชน์โดยไม่ชอบจากเด็ก อาทิ การถ่ายภาพเคลื่อนไหวหรือคลิปเกี่ยวกับตัวเด็กซึ่งแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ เช่น ทำท่าทางเซ็กซี่ แล้วนำภาพนั้นมาหาประโยชน์ ส่วนการกระทำอย่างใดจะถือว่าเป็นการหาประโยชน์โดยไม่ชอบ เป็นดุลยพินิจของเจ้าพนักงานที่มีหน้าที่คุ้มครองเด็ก และเจ้าหน้าที่ตำรวจที่จะทำการตรวจสอบพฤติกรรมของผู้นำภาพเด็กมาใช้ โดยพนักงานสอบสวนจะทำหน้าที่สอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานดำเนินคดีกับผู้มีหน้าที่เผยแพร่ภาพของเด็กมาหาประโยชน์ ว่ามีพฤติกรรมนำภาพมาหาประโยชน์โดยไม่ชอบ ส่วนมาตรา 27 โดยเผยแพร่ทางสื่อมวลชน สื่อสารสนเทศ ซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับเด็กโดยเจตนาแสวงหาประโยชน์สำหรับตนเอง ซึ่งก็หมายความรวมถึงการนำภาพเด็กมาเผยแพร่ทางเฟซบุ๊กหรือไลน์ด้วย ซึ่งหากการนำภาพมาเผยแพร่เป็นไปเพื่อการแสวงหาประโยชน์แล้วจะเป็นความผิด แม้จะเป็นพ่อแม่หรือผู้ใช้อำนาจปกครองเด็กก็ไม่มีสิทธิ์ที่จะนำภาพของเด็กมาแสวงหาประโยชน์ ส่วนการจะพิจารณาว่าเป็นความผิดหรือไม่ พนักงานสอบสวนจะทำการรวบรวมพยานหลักฐานจากเฟซบุ๊ก หรือไลน์ หรือจากสื่อโซเชียลต่าง ๆ ที่ปรากฏเป็นข้อมูลนำมาพิจารณาภาพรวมว่า เป็นการแสวงหาประโยชน์โดยไม่ชอบหรือไม่

3.1.2 พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550

การบันทึกภาพเด็กแล้วนำไปเผยแพร่ในสื่อสังคมออนไลน์ อาจจะไม่ผิดกฎหมายหมิ่นประมาท แต่ถ้าเด็กเสียหายหรือมีผลกระทบกระเทือนจิตใจเด็กจะผิด

ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก มาตรา 27 และถ้าเด็กหรือผู้ปกครองเสียหายหนัก อาจผิดตามพระราชบัญญัติคอมพิวเตอร์ มาตรา 14 (1) นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ ด้วยข้อมูลอันเป็นเท็จ ซึ่งมีโทษจำคุกสูงถึง 5 ปีปรับไม่เกิน 1 แสนบาทได้

3.2 มาตรการขององค์กรต่าง ๆ

3.2.1 องค์กรตามรัฐธรรมนูญ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ทำหน้าที่ตรวจสอบและรายงานข้อเท็จจริงที่ถูกต้องเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิเด็ก เยาวชน ทุกกรณีโดยไม่ล่าช้า และเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน รวมทั้งการเยียวยาผู้ได้รับความเสียหายจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้อง

3.2.2 ฝ่ายบริหาร

ในส่วนฝ่ายบริหาร รัฐบาลมียุทธศาสตร์ส่งเสริมและปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนในการใช้สื่อออนไลน์ พ.ศ. 2560-2564 รวมถึงมีการจัดตั้งศูนย์ประสานงานปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนในการใช้สื่อออนไลน์ (Child online protection action Thailand: COPAT)

3.2.3 กองคุ้มครองเด็กและเยาวชน

กองคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นหน่วยงานราชการหลักในการคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กในภาวะเสี่ยงและเป็นเหยื่อจากการละเมิด ละเลยทอดทิ้ง แสวงหาประโยชน์ และความรุนแรง ปฏิบัติงานคุ้มครองเด็ก 6 ขั้นตอน นับตั้งแต่ 1) กระบวนการดำเนินงานเมื่อได้รับแจ้งเหตุหรือประสบเหตุ 2) วิธีการเฉพาะหน้าเพื่อให้เด็กปลอดภัย 3) การรับเคสเข้ามาดำเนินการ 4) การสืบค้นข้อเท็จจริงและประเมินความต้องการรับบริการของเด็ก 5) กำหนดแนวทางการดำเนินงาน 6) การให้บริการตามแผนและติดตามผลการดำเนินงาน ซึ่งขั้นตอนเหล่านี้ มีการจัด

ทำคู่มือรายละเอียดเผยแพร่ให้กับผู้เกี่ยวข้องในหลายช่องทางอย่างกว้างขวาง

3.2.4 ศูนย์พิทักษ์เด็ก สตรี ครอบครัว และป้องกันปราบปรามการค้ามนุษย์
สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ศพดส.ตร.)

ศพดส.ตร. เป็นศูนย์อำนาจการและสั่งการ ติดตามสถานการณ์ และ
รายงานผลการปฏิบัติในภารกิจพิทักษ์เด็ก สตรี และครอบครัว และป้องกันปราบ
ปรามการค้ามนุษย์ โดยดำเนินมาตรการที่สำคัญ และแนวทางการปฏิบัติ ดังนี้

(1) มาตรการป้องกัน มีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันไม่ให้ความรุนแรงต่อเด็ก
เยาวชน และสตรี โดยมีแนวทางการปฏิบัติที่สำคัญ เช่น การรณรงค์ ประชาสัมพันธ์
ให้ความรู้แก่ เยาวชน บิดามารดา ผู้ปกครอง หรือสมาชิกในครอบครัว เกี่ยวกับ
ความรุนแรงในครอบครัว และการกระทำผิดกฎหมาย ในด้านสิทธิ หน้าที่ ความ
รับผิดชอบ ตลอดจนประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ
ภาคเอกชน และองค์กรนอกภาครัฐ ในการแก้ไข ฟื้นฟู เยียวยาเด็กและเยาวชนที่
ตกเป็นผู้เสียหาย โดยการจัดค่ายเยาวชน การฝึกอบรม หรือการทำกิจกรรมร่วม
กันในชุมชน

(2) มาตรการปราบปราม มีวัตถุประสงค์เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเป็น
ไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยปราบปราม จับกุมการกระทำผิดที่มี
เด็ก เยาวชน สตรี ตกเป็นผู้เสียหาย รวมทั้งเป็นผู้กระทำผิด โดยมีแนวทางการปฏิบัติ
ที่สำคัญ เช่น ดำเนินการกวาดล้าง จับกุมผู้กระทำผิดต่อเด็ก เยาวชน และสตรี รวม
ทั้งเด็ก และเยาวชนเป็นผู้กระทำผิด โดยเฉพาะคดีทารุณกรรม หรือทำร้ายร่างกาย
จิตใจ คดีเกี่ยวกับเพศ คดีค้าประเวณี และเป็นธุระจัดหา คดีมีและเผยแพร่วัตถุ
ลามก คดีความผิดเกี่ยวกับแรงงาน และการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย

(3) มาตรการสืบสวนขยายผล เป็นมาตรการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อขยายผล
การปราบปราม จับกุมไปยังตัวการร่วม ผู้สนับสนุน และผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำ
ผิด โดยมีแนวทางปฏิบัติที่สำคัญ เช่น ดำเนินการขยายผลการจับกุมคดีความผิด

เกี่ยวกับเด็ก เยาวชน และสตรี ไปยังตัวการร่วม ผู้สนับสนุน และผู้อยู่เบื้องหลัง โดยเฉพาะคดีทารุณกรรมหรือทำร้ายร่างกาย จิตใจ คดีเกี่ยวกับเพศ คดีค้าประเวณี และเป็นธุระจัดหา คดีมีและเผยแพร่วัตถุลามก โดยใช้วัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่ทันสมัย และจัดทำฐานข้อมูลการสืบสวนบุคคล สถานที่ ยานพาหนะ เครื่องมือสื่อสาร ฯลฯ ที่มีพฤติการณ์เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดต่อเด็ก เยาวชน และสตรี เพื่อเป็นข้อมูลในการสืบสวนติดตามจับกุมตามกฎหมาย

(4) มาตรการเพิ่มประสิทธิภาพในการอำนวยความสะดวกทางอาญา เป็นมาตรการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้การดำเนินการในกระบวนการยุติธรรมเป็นไปอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ มีความชัดเจน โปร่งใส และตรวจสอบได้ โดยมีแนวทางปฏิบัติ ดังนี้

(4.1) ดำเนินการสอบสวนคดีเกี่ยวกับเด็ก เยาวชน และสตรี อย่างเป็นธรรม โดยทีมสหวิชาชีพ มีความชัดเจน โปร่งใส และตรวจสอบได้ ยึดถือวิธีการและขั้นตอนการปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนดไว้อย่างเคร่งครัด พร้อมทั้งติดตามผลการสอบสวน และผลการพิจารณาคดีในชั้นพนักงานอัยการ และศาลยุติธรรม จัดให้มีห้องสอบสวนเด็กตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ พร้อมด้วยอุปกรณ์อำนวยความสะดวกต่อเด็กในระหว่างการสอบสวน

(4.2) จัดการอบรมให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเจตนารมณ์ของกฎหมาย พัฒนาการของเด็ก และเยาวชน และเสริมสร้างเจตคติที่ดีให้แก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่เลือกปฏิบัติ เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และสามารถกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งให้ความร่วมมือ หรือสนับสนุนวิทยากรและ/หรือเจ้าหน้าที่สำหรับการฝึกอบรมที่จัดขึ้นโดยหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs)

(4.3) เพิ่มช่องทางการรับแจ้งเหตุ และการรับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการกระทำผิดที่มีเด็ก เยาวชน และสตรีตกเป็นผู้เสียหาย หรือผู้กระทำผิดในช่องทางการสื่อสาร

(4.4) ให้ความคุ้มครองผู้เสียหาย และพยานที่เป็นเด็ก เยาวชน และสตรีอย่างเป็นระบบ และมีมาตรฐาน

(4.5) รวบรวมปัญหาในการปฏิบัติตามกฎหมาย และปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและระเบียบให้สามารถปฏิบัติได้จริง

(5) มาตรการเชื่อมโยงข้อมูล เป็นมาตรการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีระบบฐานข้อมูลคดีเกี่ยวกับเด็ก เยาวชน และสตรี ที่มีความถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ เป็นปัจจุบัน สามารถนำไปใช้ประโยชน์ เพื่อสนับสนุนการแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และคุ้มค่า โดยมีแนวทางการปฏิบัติ ดังนี้

(5.1) ดำเนินการบันทึกข้อมูลคดีเด็ก เยาวชน และสตรี ลงในระบบสารสนเทศสถานีตำรวจ (CRIMES) อย่างถูกต้องและครบถ้วนทุกคดี

(5.2) จัดการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบการบันทึกข้อมูลลงระบบสารสนเทศสถานีตำรวจ (CRIMES) ของแต่ละหน่วย ให้มีความชำนาญ สามารถปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2.5 องค์การเอกชนที่ดูแลพิทักษ์สิทธิเด็ก เช่น ยูนิเซฟประเทศไทย เครือข่ายสิทธิเด็ก มูลนิธิศูนย์พิทักษ์เด็ก ประสานความร่วมมือการทำงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาสังคมให้เป็นไปตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก และพิธีสารเลือกรับ รวมทั้งข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติ การดำเนินงานของเครือข่ายด้านการคุ้มครองเด็กจากภัยออนไลน์ที่สำคัญ เช่น มีการจัดทำคู่มือปฏิบัติงานด้านการคุ้มครองเด็กจากภัยออนไลน์สำหรับผู้บังคับใช้กฎหมาย การขับเคลื่อนงานด้านการปกป้องคุ้มครองเด็กในการใช้สื่อออนไลน์อย่างปลอดภัย

อภิปรายผล

จากการศึกษาพบว่า การโพสต์/แชร์สื่อลามกอนาจารเด็ก หรือการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากเด็กผ่านสื่อออนไลน์มีกฎหมายบังคับใช้เพื่อคุ้มครองเด็กอยู่แล้ว แต่ในกรณีโพสต์ ภาพ/คลิปเด็กที่ไม่ได้มีลักษณะลามกอนาจารเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ ตามกฎหมายอาญายังมีช่องว่างอยู่ โดยเฉพาะกรณีภาพโป๊เปลือยของเด็กเล็ก ๆ เพราะกฎหมายสื่อลามกกำหนดบทลงโทษเกี่ยวกับภาพโป๊เปลือยในลักษณะที่ลามก อนาจาร เสื่อมเสียศีลธรรม หยาบโลน ในเรื่องเพศ (obscene) แต่หากเป็นภาพเด็กทารกอาบน้ำซึ่งเป็นภาพในลักษณะไม่อนาจารแม้จะโป๊ ภาพนั้นจึงไม่ใช่ภาพลามกอนาจาร หากใช้กฎหมายทางศีลธรรมของคนทั่วไปตัดสิน

ดังนั้น ภาพโป๊ใดจะเป็น “สื่อลามก” เป็นมุมมองทางอัตวิสัยของแต่ละบุคคล คนหนึ่งอาจมองว่า “ภาพโป๊” หนึ่ง เป็น “สื่อลามก” และอีกคนหนึ่งอาจมองว่า “ภาพโป๊” เดียวกันนั้นไม่เป็น “สื่อลามก” ก็ได้ ซึ่งเป็นเรื่องยากที่จะหาบรรทัดฐานกลางที่คงที่สม่ำเสมอมาตัดสิน (จอมพล พิทักษ์สันตโยธิน, 2559)

อย่างไรก็ตาม ถ้าหากภาพโป๊ ภาพเปลือยเด็ก เหล่านี้ถูกเผยแพร่ ส่งต่อไปยังผู้ที่มีความประสงค์ร้ายต่อเด็กหรือมีจรรยาบรรณ อาจนำไปสู่อันตรายต่อตัวเด็กเอง เช่น การสะกดรอยตาม การลักพาตัวเด็ก พ่อแม่ยากที่จะตรวจสอบได้ว่ารูปของลูกจะถูกใครเก็บหรือนำไปเผยแพร่ต่อในช่องทางใดบ้าง บางคนพบว่ารูปน่ารัก ๆ ของลูกได้ไปปรากฏอยู่ในเว็บไซต์ลามกอนาจาร โดยมีกลุ่มคนที่มีรสนิยมเฉพาะทางเข้ามาชมและวิพากษ์วิจารณ์กันอย่างสนุกสนาน ภาพอาจแพร่ไปทั่วโลกโดยกลุ่มคนที่มีความใคร่เด็ก ซึ่งรวมตัวกันเป็นเครือข่ายผ่านเว็บไซต์ที่มีสื่อลามกอนาจารเด็ก เป็นขบวนการที่นำสื่อลามกอนาจารเด็กมาโชว์ในเว็บมืด (Dark Web) มีสมาชิกมากมายในหลายประเทศทั่วโลก โดยใช้ฐานข้อมูล International Child Sexual Exploitation (ICSE) Database ซึ่งเป็นเว็บไซต์ที่มีการแสดงรูปภาพของเด็กในอริยาบถต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นภาพนิ่งหรือภาพ เคลื่อนไหวให้กับสมาชิก แล้วนำไปสู่

การท่องเที่ยวเพื่อมีเพศสัมพันธ์กับเด็กที่รู้จักกันในนาม “ทัวร์เซ็กส์ เด็ก” (Child Sex Tourism) ถือเป็น การแสวงหาประโยชน์ทางเพศเชิงพาณิชย์จากเด็กในรูปแบบ (วารคดีสิริ จารุทิพย์มงคล, จรัล เล็ง วิทยา, และกำธร กำประเสริฐ, 2563)

นอกจากนั้น ผู้ปกครองบางคนใช้ลูกเป็นเหมือนสินค้า เพื่อหาชื่อเสียง ความนิยม เพื่อเชื่อมโยงไปสู่การหารายได้เข้าตัวเองด้วยการถ่ายรูปลูกเพื่อโพสต์ในสื่อสังคมออนไลน์ ภาพยนตร์เรื่อง My Little Princess (2011) สร้างจากเรื่องจริงของแม่แท้ ๆ ที่จับลูกสาววัยประถมของตัวเองมาโพสต์ทำถ่ายแบบนู้ด และถ่ายภาพประเภทยั่ววนกามารมณ์ โดยผู้เป็นแม่ใฝ่ฝันที่จะประสบความสำเร็จในการเป็นช่างภาพ และไม่รู้ว่าลูกจะดูไม่ดีหรือซึ่มซั่มสิ่งต่าง ๆ ที่เกินวัยของตัวเอง ภาพยนตร์สร้างจากเรื่องจริงของ อีวา อีโยเนสโก (Eva Ionesco) (ซึ่งเป็นผู้กำกับภาพยนตร์เรื่องนี้เองด้วย) ที่ถูกแม่จับโพสต์ทำถ่ายนู้ดตั้งแต่ 5 ขวบ สอนให้ทำทำยั่ววน สุกบุหรี ต้มเหล้า ด้วยความแปลกที่เด็กอายุเท่านั้นมาถ่ายนู้ด และถูกใจผู้มีรสนิยมทางเพศประเภทชอบเด็ก เมื่ออายุ 11 ขวบ เธอได้ถ่ายแบบลงนิตยสาร Playboy ในฉบับที่ตีพิมพ์ภาษาอิตาลีในชุด Bourboulon ฉบับเดือนตุลาคมปี พ.ศ. 2519 ในภาพนั้นเธอถ่ายภาพเปลือยที่ชายหาดแห่งหนึ่ง ส่วนอีกภาพเปลือยของเธอตีพิมพ์ในเดือนพฤศจิกายนปี พ.ศ. 2521 ในนิตยสาร Penthouse ฉบับภาษาสเปน อีวาเป็นนางแบบเปลือยบอยที่อายุน้อยที่สุด นี่เป็นตัวอย่างการล่วงละเมิดทางเพศที่ไม่ใช่แค่การบังคับขืนใจร่วมเพศเท่านั้น การล่วงละเมิดทางเพศ รวมถึงการกระทำที่ทำลายทั้งอัตลักษณ์ ตัวตน จิตวิญญาณของเด็ก เด็กยังรู้สึกปลอดภัยไม่ได้ หากมีคนที่ยังสามารถใช้กริยา สายตา คำพูด มาทำลายความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยนี้ คนจำนวนมากมักเข้าใจว่าการล่วงละเมิดในครัวเรือนจะเกิดขึ้นจากเพศตรงข้ามเท่านั้น เช่น พ่อเลี้ยงข่มขืนลูกเลี้ยง ญาติหรือผู้ปกครองฝ่ายชายกระทำต่อฝ่ายหญิง แต่มีหลายกรณีเลยที่เพศเดียวกันกระทำต่อกัน การที่แม่บังคับให้ลูกเป็นโสเภณี

งานวิจัยของ Ouvrein & Verswijvel (2019) เกี่ยวกับการที่ผู้ปกครองแบ่งปันโพสต์และรูปภาพเกี่ยวกับลูก ๆ ของพวกเขาในเว็บไซต์โซเชียลเน็ตเวิร์ก (SNS) ซึ่งเป็นแนวปฏิบัติที่เรียกว่าการแชร์ภาพ (sharenting) ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าถึงแม้ผู้เป็นลูกมักจะเห็นด้วยกับการมีส่วนร่วม และส่วนใหญ่ก็แสดงความไว้วางใจในพ่อแม่ของพวกเขา แต่ผู้ถูกนำรูปไปโพสต์ก็ยังรู้สึกว่าคุณสมบัติของผู้ปกครองอาจสร้างสถานการณ์ที่น่าอับอาย พวกเขาระบุว่าผู้ปกครองควรเคารพขอบเขตเกี่ยวกับประเภทของโพสต์ที่สามารถแชร์ได้บ่อยแค่ไหนและกับใคร นอกจากนี้ควรขออนุญาตก่อนโพสต์เกี่ยวกับลูก ๆ ด้วย

ส่วนงานวิจัยของ Verswijvel, et.al. (2019) สืบจากการรับรู้ของวัยรุ่นเกี่ยวกับสาเหตุที่ผู้ปกครองแบ่งปันข้อมูลเกี่ยวกับเด็กวัยรุ่นของพวกเขาในบนเว็บไซต์โซเชียลเน็ตเวิร์ก (SNSs) และทัศนคติของวัยรุ่นที่มีต่อการแชร์ของผู้ปกครอง พบว่าวัยรุ่นส่วนใหญ่ไม่ยอมรับพฤติกรรมการแชร์ของผู้ปกครอง พวกเขาส่วนใหญ่คิดว่ามันน่าอายและไร้ประโยชน์ นอกจากนี้ วัยรุ่นที่มีความกังวลเกี่ยวกับความเป็นส่วนตัวออนไลน์ของพวกเขา และมีแนวโน้มที่จะไม่เห็นด้วยกับการแชร์มากกว่า

กรณีพ่อแม่เผยแพร่รูปภาพลูกตัวเองในสื่อออนไลน์นี้ ในออสเตรเลียเคยมีคดีฟ้องร้อง ถือเป็นคดีแรกในประเทศออสเตรเลียที่ลูกฟ้องร้องดำเนินคดีกับคนที่ เป็นพ่อ-แม่ ขู่หาละเมิดสิทธิส่วนบุคคล กรณีโพสต์ภาพที่น่าอับอายในวัยเด็กของเธอลงสื่อสังคมออนไลน์ โดยหญิงชาวออสเตรเลียวัย 18 ปี ฟ้องพ่อแม่ตัวเองเกี่ยวกับการโพสต์ภาพของเธอ 500 ภาพโดยไม่ได้รับความยินยอมจากเธอ โดยรูปภาพถูกแชร์กับเพื่อน ๆ ในเฟซบุ๊กของพ่อแม่ 700 คน ผู้เป็นพ่ออ้างว่าตนมีสิทธิ์ใช้รูปถ่าย เพราะเป็นผู้ถ่ายรูปเหล่านั้น แต่เจ้าของภาพเห็นว่าพ่อแม่ไม่รู้สึกละอายใจ และไม่สนใจว่ามันเป็นรูปของเธอตอนนั่งอยู่ในห้องน้ำหรือนอนเปลือยกายอยู่ในเปล ซึ่งทุกชั้นตอนถูกถ่ายรูปแล้วเปิดเผยต่อสาธารณะ (<https://www.thaihealth.or.th/Content/34882-รักลูกต้อง 'หยุด' โพสต์.html>) ส่วนในประเทศไทยเพิ่งเคย

ผู้ปกครองที่โพสต์ภาพลูกของตนลงสื่อสังคมออนไลน์ โดยไม่ได้รับอนุญาต อาจถูกฟ้องร้อง โดยมีโทษจำคุก 12 เดือนหรือปรับเป็นเงิน 35,000 ปอนด์ (ประมาณ 1.78 ล้านบาท) ซึ่งเป็นหนึ่งในกฎหมายสิทธิส่วนบุคคลของฝรั่งเศส (<https://www.theguardian.com/>)

ข้อเสนอแนะ

แม้ว่าพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก มาตรา 26 (1) บัญญัติถึงการห้ามมิให้บุคคลต่าง ๆ กระทำหรือ ละเว้นการกระทำอันเป็นการทารุณกรรมต่อร่างกายหรือจิตใจของเด็ก หากฝ่าฝืนถือเป็นการผิดที่มีโทษ เช่นเดียวกับมาตรา 27 ที่มีโทษทางอาญา หากเปิดเผยหรือเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับเด็กจนส่งผลกระทบต่อเด็ก นอกจากนี้ ยังเป็นความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์อีกด้วย แต่การบังคับใช้กรณีเผยแพร่รูปภาพลูกตัวเองในสื่อออนไลน์ ยังเป็นเรื่องยากในการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม ภาครัฐจึงควรมีการปรับปรุงพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก ให้มีบทเฉพาะเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเด็กบนโลกออนไลน์ เพื่อให้ครอบคลุมถึงการโพสต์หรือแชร์ภาพของเด็ก โดยเฉพาะเด็กที่ไม่อยู่ในวัยที่อาจให้ความยินยอมได้ เพื่อคุ้มครองสิทธิเด็กในภาพถ่ายและภาพเคลื่อนไหว รวมถึงมุ่งสื่อสารและเผยแพร่พระราชบัญญัติเหล่านี้ เพื่อให้สังคมและผู้ปกครองได้ตระหนักรู้ เกิดความเข้าใจในการรู้เท่าทันเทคโนโลยี โดยมีความระวังการละเมิดกฎหมายอย่างถูกต้อง

เนื่องจากงานวิจัยชิ้นนี้ยังมีข้อบกพร่องที่ไม่ได้ศึกษาถึงปัญหา และอุปสรรคของมาตรการที่หน่วยงานต่าง ๆ จัดตั้งขึ้น จึงเสนอแนะให้ศึกษาในงานวิจัยครั้งต่อไป

บรรณานุกรม

- ทีมข่าวอาชญากรรม. (2564, 8 มกราคม). แม่แท้ ๆ ทำกับลูกได้ ปคม.บุกรวบ
ถ่ายภาพโป๊ลูก 7 ขวบ แลกเงิน ร้อยชั่วโมงขายอนาจารหนูน้อย. *ข่าวสด*.
https://www.khaosod.co.th/crime/news_5690061
- จอมพล พิทักษ์สันตโยธิน. (2559). ภาพโป๊: กฎหมายสื่อลามกและศีลธรรม. *วารสาร
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 12(1), 77-100.
- ทีมข่าวทั่วไทย. (2563, 13 พฤษภาคม). อ่อม-สกาหัวใจ แจ้งบก.ปอท. เจอทวิตเตอร์
เอาภาพตัดต่อ ลามกอนาจาร. *ไทยรัฐ*. [https://www.thairath.co.th/
news/local/bangkok/1842639](https://www.thairath.co.th/news/local/bangkok/1842639)
- ทีมข่าวสังคม. (2563). จับหนุ่มเจ้าของทวิตเตอร์ “หลานของผม” รับแอบถ่าย
คลิปแฟนแต่มีโนเป็นหลาน. *ไทยรัฐ*. [https://www.thairath.co.th/
news/society/1775266](https://www.thairath.co.th/news/society/1775266)
- วรางค์สิริ จารุทิพย์มงคล, จรัส เล็ง วิทยา, และกำธร กำประเสริฐ. (2563). ปัญหา
ในการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยความผิดฐานครอบครองสื่อลามกอนาจาร
เด็ก. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 4(3), 33-58.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2563). *รักลูกต้องหยุดโพสต์*.
สืบค้น 30 กรกฎาคม 2563, จาก [https://www.thaihealth.or.th/
Content/34882-รักลูกต้องหยุดโพสต์.html](https://www.thaihealth.or.th/Content/34882-รักลูกต้องหยุดโพสต์.html)
- Ouvrein, G. & Verswijvel, K. (2019). Sharenting: Parental adoration or
public humiliation? A focus group study on adolescents’
experiences with sharenting against the background of their
own impression management. *Children and Youth Services
Review*, 99, 319-327. doi:10.1016/j.childyouth.2019.02.011.

Verswijvel, K., Walrave, M., Hardies, K., & Heirman, W. (2019).
Sharenting, is it a good or a bad thing? Understanding how
adolescents think and feel about sharenting on social network
sites. *Children and Youth Services Review*, 104, 104401.
doi:10.1016/j.childyouth. 2019.104401.

กฎหมาย

ประมวลกฎหมายอาญา

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560